

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра міжнародних економічних відносин

Гончар Анжела Євгеніївна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«ВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВИЙ СЕГМЕНТ
СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ»
Спеціальності 056 «Міжнародні економічні відносини»

Студентки 4 курсу _____ Гончар А. Є.
(підпис)
групи МЕ-61а

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ Гончар А. Є.
(підпис)

Керівник доцент, к.е.н. _____ Хомутенко Л. І
(підпис)

Суми – 2020 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра міжнародних економічних відносин

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
д.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)
_____ Ю.М. Петрушенко
(підпис)
«__» _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
(спеціальність 056 «Міжнародні економічні відносини»)

Студентці 4 курсу, групи МЕ-61а

Гончар Анжелі Євгеніївні

1. Тема роботи **ВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВИЙ СЕГМЕНТ СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ**
затверджена наказом по університету від «07» квітня 2020 року № 0516-Ш
2. Термін подання студентом закінченої роботи «21» червня 2020 року
3. Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні валютного ринку України, виявленні його основних проблем функціонування, визначенні перспектив розвитку та розробці рекомендацій для вирішення основних недоліків валютої системи на основі вивчених зарубіжних та вітчизняних практик.
4. Об'єкт дослідження - валютний ринок України як складова глобального світового фінансового ринку.
5. Предмет дослідження організаційно-економічні засади процесу формування та функціонування валютного ринку України.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах: теоретичною основою дослідження послужили основні положення економіки, статистики, здобутків вітчизняних і зарубіжних дослідників. Основою для дослідження є спеціальні та загальні методи, такі як, аналіз, аналогія, логічний та системний підхід. Для дослідження застосовувалась наукова література вітчизняних та іноземних авторів, інформація з Інтернет-ресурсів

7. Орієнтовний план кваліфікаційної бакалаврської роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

Розділ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ ЯК СТРУКТУРНОЇ СКЛАДОВОЇ ФІНАНСОВОГО РИНКУ. 16.04.2020

У розділі 1:

1) узагальнити теоретико-методологічні підходи та розкрити економічну сутність категорії «валютний ринок» з погляду його функціонального призначення, інституційної побудови та організаційно-технічного забезпечення

Розділ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ. 12.05.2020

У розділі 2:

1) визначити цілі валютної політики, основні складові елементи та інструменти реалізації;

2) дати характеристику сучасному стану та визначити перспективи розвитку національного валютного ринку

3) оцінити загрози і перспективи розвитку валютного ринку;

8. Консультації з роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Хомутенко Л.І, доцент, к.е.н.		
2	Хомутенко Л.І, доцент, к.е.н.		
3	Хомутенко Л.І, доцент, к.е.н.		

9. Дата видачі завдання: «02»квітня 2020року

Керівник кваліфікаційної

роботи

_____

(підпис)

Хомутенко Л. І.

Завдання до виконання одержав

_____

(підпис)

Гончар А. Є.

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

на тему

«ВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВИЙ СЕГМЕНТ СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ»

студентки Гончар Анжели Євгеніївни

Основний зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи викладено на 48 сторінках, у тому числі список використаних джерел з 40 найменувань, який розміщено на 5 сторінках. Робота містить 1 таблицю та 7 рисунків.

Ключові слова: СВІТОВИЙ ФІНАНСОВИЙ РИНОК, ВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ, ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ, СТРУКТУРА ВАЛЮТНОГО РИНКУ, ІНТЕГРАЦІЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ, ВАЛЮТНИЙ РИЗИК, ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає у дослідженні валютного ринку України, виявленні його основних проблем функціонування, визначенні перспектив розвитку та розробці рекомендацій задля вирішення основних недоліків валютої системи на основі вивчених зарубіжних та вітчизняних практик.

Валютний ринок - це система економічних відносин, яка здійснює операції з купівлі-продажу валют та валютних цінностей за допомогою сучасних засобів фінансової телекомунікації, де цінами є встановлені обмінні курси, визначені під впливом попиту та пропозиції. Валютний ринок, а також його регулювання займає провідне місце в економіці держави. Регулювання валюти стимулює економічний розвиток в країні і відповідно має вплив на стан окремих галузей. Крім цього регулюється місце держави на світовому ринку. Ці зміни в економіці країни та її міжнародному становищі впливають на розвиток валютних відносин і відповідним чином вносять певні зміни у

валютну політику, яка проводиться в державі.

З кожним днем у економічній політиці держави валютний ринок та механізм його регулювання займає все вище місце, адже, за допомогою нього держава може стримувати або стимулювати економічний розвиток, здійснювати вплив на стан окремих секторів, галузей та підприємств, а також на місце держави на світовому ринку.

Таким чином, питання, пов'язані з валютою та фінансово-валютною системою дуже актуальні, особливо після світової валютної кризи, адже виникли проблеми щодо вдосконалення організації та регулювання валютного ринку.

Ступінь вивченої проблеми: Валютний ринок був предметом вивчення багатьох українських та зарубіжних економістів. Таким чином, вчені, які досліджують міжнародну економіку дотримуються думки, що держава має контролювати режим гнучкого валютного курсу методом підтримки світових тенденцій розвитку валютного ринку. На думку Лук'яненка Д. Г. та Столярчука М. З. саме базування на паритетах і угодах установлених міжнародним ринком сприятиме зросту вітчизняної економіки[1].

Є. Ю. Власенко визначає об'єктом валютного регулювання безпосередньо валютний курс, експорт та імпорт, платіжний баланс та міжнародні розрахунки[2]. Такі автори, як Веріга А. Г. та Поручник А. М. позиціонують валютне регулювання як комплекс законодавчих та економічних заходів спрямованих на організацію та проведення органами влади різних валютних операцій, що зможуть забезпечити регулювання та стабілізацію валютного курсу держави[3].

На сучасному етапі для України ефективне функціонування валютного ринку набуває важливого та актуального значення, адже від нього залежить не тільки розвиток ринкових відносин, розширення зовнішньоекономічних відносин, а й загальний розвиток економіки, рівень інфляції, стан платіжного балансу, обсяг заборгованості, конкурентоспроможність а й багато іншого[4].

Мета роботи: дослідження стану національного валютного ринку, особливостей його функціонування та проблем розвитку.

Для досягнення поставленої мети, поставлені наступні завдання:

- 1) узагальнити теоретико-методологічні підходи та розкрити економічну сутність категорії «валютний ринок» з погляду його функціонального призначення, інституційної побудови та організаційно-технічного забезпечення;
- 2) визначити цілі валютної політики, основні складові елементи та інструменти реалізації;
- 3) дати характеристику сучасному стану та визначити перспективи розвитку національного валютного ринку
- 4) оцінити загрози і перспективи розвитку валютного ринку;

Об'єктом дослідження є валютний ринок України як складова глобального світового фінансового ринку.

Предметом дослідження є організаційно-економічні засади процесу формування та функціонування валютного ринку України.

Методи дослідження: теоретичною основою дослідження послужили основні положення економіки, статистики, здобутків вітчизняних і зарубіжних дослідників. Основою для дослідження є спеціальні та загальні методи, такі як, аналіз, аналогія, логічний та системний підхід. Для дослідження застосовувалась наукова література вітчизняних та іноземних авторів, інформація з Інтернет-ресурсів.

Результати дослідження даної роботи апробовано на міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених імені професора О. Ф. Балацького «Економічні проблеми сталого розвитку», що проходила 28-29 квітня в Сумському державному університеті. Теоретичні та практичні результати висвітлено у вигляді тез за темою «Особливості функціонування валютного ринку України»

ЗМІСТ

Вступ.....	8
1.Теоретичні та організаційні основи дослідження валютного ринку як структурної складової фінансового ринку.....	11
1.1Валютний ринок як сегмент світового валютного ринку: сутність та види.....	11
1.2 Організаційна та функціональна структура світового валютного ринку.	15
2. Дослідження сучасних тенденцій розвитку валютного ринку України.....	28
2.1 Операції на валютному ринку України.....	28
2.2 Аналіз стану українського валютного ринку.....	34
2.3 Проблеми та перспективи розвитку валютного ринку України.	40
Висновки.....	46
Перелік джерел посилання	48
Додатки.....	55

ВСТУП

Валютні відносини є однією з найбільш складних сфер ринкового господарства, оскільки в них зосереджено проблеми національної й світової економіки. Валютний ринок та його регулювання займають провідне місце в економічній політиці держави. З огляду на зазначене становище, підвищення ефективності функціонування вітчизняного валютного ринку набуває особливої актуальності. Досліджуючи вплив позитивних або негативних тенденцій, можна досягти значних успіхів у досягненні основної мети діяльності НБУ – забезпечення стабільності грошової одиниці.

Валютний ринок - це система економічних відносин, яка здійснює операції з купівлі-продажу валют та валютних цінностей за допомогою сучасних засобів фінансової телекомунікації, де цінами є встановлені обмінні курси, визначені під впливом попиту та пропозиції. Валютний ринок, а також його регулювання займає провідне місце в економіці держави. Регулювання валюти стимулює економічний розвиток в країні і відповідно має вплив на стан окремих галузей. Крім цього регулюється місце держави на світовому ринку. Ці зміни в економіці країни та її міжнародному становищі впливають на розвиток валютних відносин і відповідним чином вносять певні зміни у валютну політику, яка проводиться в державі.

З кожним днем у економічній політиці держави валютний ринок та механізм його регулювання займає все вище місце, адже, за допомогою нього держава може стримувати або стимулювати економічний розвиток, здійснювати вплив на стан окремих секторів, галузей та підприємств, а також на місце держави на світовому ринку.

Таким чином, питання, пов'язані з валютою та фінансово-валютною системою дуже актуальні, особливо після світової валютної кризи, адже виникли проблеми щодо вдосконалення організації та регулювання валютного ринку.

Ступінь вивченої проблеми: Валютний ринок був предметом вивчення багатьох українських та зарубіжних економістів. Таким чином, вчені, які досліджують міжнародну економіку дотримуються думки, що держава має контролювати режим гнучкого валютного курсу методом підтримки світових тенденцій розвитку валютного ринку. На думку Лук'яненка Д. Г. та Столярчука М. З. саме базування на паритетах і угодах установлених міжнародним ринком сприятиме зросту вітчизняної економіки[1].

Є. Ю. Власенко визначає об'єктом валютного регулювання безпосередньо валютний курс, експорт та імпорт, платіжний баланс та міжнародні розрахунки[2]. Такі автори, як Веріга А. Г. та Поручник А. М. позиціонують валютне регулювання як комплекс законодавчих та економічних заходів спрямованих на організацію та проведення органами влади різних валютних операцій, що зможуть забезпечити регулювання та стабілізацію валютного курсу держави[3].

На сучасному етапі для України ефективне функціонування валютного ринку набуває важливого та актуального значення, адже від нього залежить не тільки розвиток ринкових відносин, розширення зовнішньоекономічних відносин, а й загальний розвиток економіки, рівень інфляції, стан платіжного балансу, обсяг заборгованості, конкурентоспроможність а й багато іншого[4].

Мета роботи: дослідження стану національного валютного ринку, особливостей його функціонування та проблем розвитку.

Для досягнення поставленої мети, поставлено наступні завдання:

- 1) узагальнити теоретико-методологічні підходи та розкрити економічну сутність категорії «валютний ринок» з погляду його функціонального призначення, інституційної побудови та організаційно-технічного забезпечення;
- 2) визначити цілі валютної політики, основні складові елементи та інструменти реалізації;

- 3) дати характеристику сучасному стану та визначити перспективи розвитку національного валютного ринку
- 4) оцінити загрози і перспективи розвитку валютного ринку;

Об'єктом дослідження є валютний ринок України як складова глобального світового фінансового ринку.

Предметом дослідження є організаційно-економічні засади процесу формування та функціонування валютного ринку України.

Методи дослідження: теоретичною основою дослідження послужили основні положення економіки, статистики, здобутків вітчизняних і зарубіжних дослідників. Основою для дослідження є спеціальні та загальні методи, такі як, аналіз, аналогія, логічний та системний підхід. Для дослідження застосовувалась наукова література вітчизняних та іноземних авторів, інформація з інтернет-ресурсів.

Результати дослідження даної роботи апробовано на міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених імені професора О. Ф. Балацького «Економічні проблеми сталого розвитку», що проходила 28-29 квітня в Сумському державному університеті. Теоретичні та практичні результати висвітлено у вигляді тез за темою «Особливості функціонування валютного ринку України»

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ ЯК СТРУКТУРНОЇ СКЛАДОВОЇ ФІНАНСОВОГО РИНКУ.

1.1 Валютний ринок як сегмент світового валютного ринку: сутність та види

Здійснюючи угоди всередині країни, люди користуються національною валютою, проте для виконання операцій за кордоном потрібна іноземна валюта. Саме для цього існують спеціальні ринки, де можна купити або продати іноземну валюту - їх називаються валютними ринками. Валютний ринок значно перевищує ринок товарів і послуг, міжнародного руху капіталу, робочої сили та технологій. На цих масштабних ринках приватні особи, компанії, банки, державні установи співпрацюють один з одним задля обміну однієї валюти на іншу, таким чином кожен досягає власних цілей. Крім цього є можливість "спекулювати", продаючи валюту, передбачивши її майбутню вигідну ціну. Слід зазначити, що саме за рахунок великої конкурентності, досягається така висока ефективність[5].

Валютні ринки - це офіційні центри, де на основі попиту і пропозиції відбувається купівля-продаж іноземних валют за національну за курсом. З боку інституцій валютні ринки представляють собою сукупність банків, брокерських фірм, корпорацій, ТНК. Банки виконують 80-90% валютних угод між собою на міжбанківському ринку та з торгово-промисловою клієнтурою. Відповідно до національного банківського або валютного законодавства, права банків здійснювати міжнародні операції і валютні операції при кризах обмежуються, якщо немає ліцензії. Особливо актуально для банків в випадку проведення валютних операцій чи валютних угод з резидентами в «офшорних» зонах[6].

Залежно від обсягу, характеру валютних операцій, кількості використовуваних валют та ступеня лібералізації, розрізняють світові, регіональні, та місцеві валютні ринки.[7]

Світові валютні ринки розташовані у світових фінансових центрах. Зокрема, в Бахрейнні, Лондоні, Гонконзі, Франкфурті-на-Майні, Парижі, Цюриху, Нью-Йорку, Токіо та Сінгапурі. На валютних ринках банки проводять операції з найбільш розповсюдженими світовими валютами, що відомі своєю надійністю та статусністю, широко використовуються в світовому платіжному обороті та використовуються міжнародному рівні. Сьогодні одним з найпопулярніших та найбільш відомих ринків є FOREX. Міжнародний валютний ринок FOREX (Foreign Exchange Market) – це ринок, що спеціалізується на операціях з купівлі-продажу іноземної валюти, та наданню позик з виконанням на певну дату на конкретних умовах (сума, обмінний курс, процентна ставка)[8]. Основними учасниками валютного ринку є: комерційні банки, валютні біржі, центральні банки, фірми, що здійснюють зовнішньоторговельні операції, інвестиційні фонди, брокерські компанії, крім цих дедалі частішою є участь у валютних операціях приватних осіб.

Міжнародний валютний ринок - це специфічно оформлений механізм, що обслуговує та регулює міжнародну систему валютних операцій на основі попиту і пропозиції.

FOREX є найбільшим ринком в світі, він становить за обсягом до 90% всього світового ринку капіталів. Безліч учасників даного ринку - банки, брокерські фірми, інвестиційні фонди, фінансові та страхові компанії протягом 24 годин на добу купують і продають валюту, укладаючи угоди протягом декількох секунд в будь-якій точці земної кулі[9]. Зосереджені в єдину глобальну мережу супутниковими каналами зв'язку з допомогою найдосконаліших систем, вони створюють колосальний оборот валютних коштів, що в сумі за рік в десятки разів перевищує сукупний річний валовий, національний продукт всіх держав світу.

Валютні операції забезпечують економічні зв'язки між учасниками різних ринків, які знаходяться на різних сторонах державних кордонів: міждержавні розрахунки, розрахунки між фірмами різних країн, що поставляють товари та послуги, іноземні інвестиції, міжнародний туризм та ділові поїздки. Без валютнообмінних операцій ці найважливіші види економічної активності існувати не змогли б. Проте гроші, служать тут інструментом, самі стають товаром, так як попит і пропозиція по операціях з кожної валютою в різних ділових центрах змінюється в часі, а, отже, змінюється і ціна кожної валюти, причому швидко і непередбачуваним чином[10].

Міжнародний валютний устрій базується на режимі плаваючих валютних курсів, тобто ціну валюти визначає, перш за все, ринок. Тому валютний курс то піднімається вгору, то падає вниз. Таким чином, можна купити валюту дешевше і через деякий час продати її дорожче, отримавши при цьому прибуток. Міжнародна валютна система пройшла великий шлях за тисячоліття історії людства, але, безсумнівно, сьогодні в ній відбуваються зміни найцікавіші і раніше немислимі.

Дві головні тенденції визначають новий вигляд світової валютної системи:

- гроші повністю відокремлені тепер від матеріального носія;
- потужні інформаційні та телекомунікаційні технології дозволили об'єднати грошові системи різних країн в єдину глобальну фінансову систему, що не визнає кордонів.

Міжнародний валютний ринок головні особливості, які визначаються з практики його функціонування:

1. Інтернаціоналізація валютних ринків функціонує на базі інтернаціоналізації господарських зв'язків, а також широкого використання електронних засобів зв'язку та здійснення операцій та розрахунків по ним.

2. Операції здійснюються безперервно протягом 24 годин змінно у всіх частинах світу. Робота на валютних ринках відповідно до календарних днів

цілодобово по відліку часових поясів від нульового меридіана, що проходить через Гринвіч - Greenwich Meridian Time (GMT), починається в Новій Зеландії (Веллінгтон) та проходить послідовно часові пояси в Сіднеї, Токіо, Гонконгу, Сінгапурі, Москві, Франкфурті-на-Майні, Лондоні, Нью-Йорку і Лос-Анджелесі[11].

3. Техніка валютних операцій уніфікована, розрахунки здійснюються по кореспондентських рахунках банків.

4. Широкий розвиток валютних операцій з метою страхування валютних та кредитних ризиків. При цьому раніше практикувалися валютні операції, які відбивалися в банківських балансах, замінюються терміновими та іншими валютними угодами, які обліковуються на позабалансових статтях.

5. Спекулятивні та арбітражні операції набагато перевершують валютні операції, пов'язані з комерційними угодами, число їх учасників різко зросло і включає не тільки банки і ТНК, а й інші юридичні і навіть фізичні особи.

6. Нестабільність валют, курс яких, подібно своєрідному біржового товару, має часто свої тенденції, які не залежать від фундаментальних економічних факторів. Світовий валютний ринок - найпотужніший і ліквідний, але вкрай чутливий до економічних і політичних новин[12].

З функціональної точки зору валютні ринки забезпечують:

- своєчасне здійснення міжнародних розрахунків;
- страхування валютних і кредитних ризиків;
- взаємозв'язок світових валютних, кредитних і фінансових ринків;
- диверсифікацію валютних резервів банків, підприємств, держави;
- регулювання валютних курсів (ринкове і державне);
- отримання спекулятивного прибутку їх учасниками у вигляді різниці курсів валют;
- проведення валютної політики, спрямованої на державне регулювання економіки, а останнім часом - як складова частина узгодженої макроекономічної політики в рамках групи країн (Велика «сімка», ОЕСР,

ЄС). За обсягом операцій валютний ринок значно перевершує інші сегменти фінансового ринку.

1.2 Організаційна та функціональна структура світового валютного ринку

Валютний ринок України відіграє важливу роль в сфері економічних відносин. Будь-які іноземні інвестиції, незалежно від того, що вони мають справу з ринками, будь то ринок інших паперів, нерухомість або банківські депозити, повинні обов'язково проходити через валютний ринок. Це узгодження інтересів як покупців, так і продавців валютних фондів. Ринок іноземної валюти, що є одним з основних елементів світової валютно-фінансової системи, характеризується посиленням процесів глобалізації, диверсифікації та трансформації в останні десятиліття. Інтеграція України в світове співтовариство зумовлює необхідність поліпшення функціонування її валютного ринку. Таким чином, в результаті активного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на українську економіку і в умовах світової фінансової кризи проблеми внутрішнього валютного ринку набувають особливої актуальності.

Валютний ринок забезпечує здійснення безлічі операцій, що сприяють міжнародній торгівлі, переведення капіталу, робочої сили, туризму і т. д. Валютний ринок забезпечує страхування валютних ризиків, диверсифікацію валютних резервів, рух міжнародної валютної ліквідності, своєчасне і плавне виконання платежів за міжнародними зобов'язаннями і т. д. Структура валютного ринку може бути представлена у вигляді схеми:

Рис. 1.1 - Структура валютного ринку

Валютний ринок можна класифікувати за характером операцій: ринком конверсійних операцій, ринком депозитних і кредитних операцій. На ринку конверсійних операцій купівля-продаж здійснюється шляхом обміну рівних значень, представлених різними валютами. На цьому ринку формуються умови для формування зовнішньої ціни грошей - їх обмінного курсу. Ринок депозитних і кредитних операцій є сектором валютного ринку, в якому умовно є купівля-продаж валюти, що проявляється у залученні банками іноземної валюти за депозитами на узгоджені терміни та у наданні банками кредитів в іноземній валюті на різні терміни і в наданні банками кредитів в іноземній валюті. Ціна валюти формується у відсотках[13].

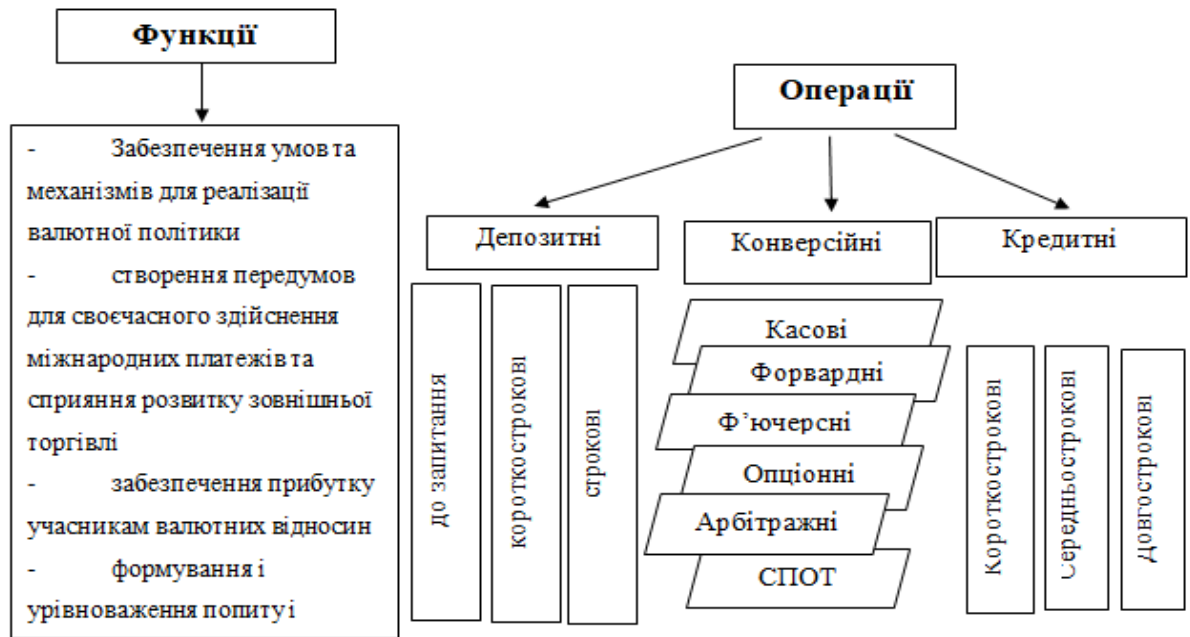

Рис. 1.2 – Функції та операції на валютному ринку

Сутність валютного ринку безпосередньо відбивається на його функціях.

Основні функції валютного ринку:

мінімізація ризиків, пов'язаних з коливаннями валютних курсів іноземних валют шляхом створення відповідних механізмів розподілу цього ризику між різними учасниками ринку;

- своєчасне здійснення міжнародних розрахунків шляхом обміну валют різних країн та переказу коштів через міжнародні платіжні системи банківських установ;
- визначення та регулювання валютних курсів, формування попиту та пропозиції на іноземні валюти;
- можливість використання операцій з валютними похідними як для хеджування валютних ризиків, так і для цілей валютного арбітражу;
- диверсифікація валютних резервів підприємств, банків та держави шляхом своєчасного обміну однієї валюти на іншу та формування портфеля валютних інвестицій з найбільш стабільних валют;

- отримання прибутків учасниками ринку у вигляді різниці, що виникає при обміні іноземних валют у зв'язку з коливаннями обмінних курсів;
- сприяння поглибленню міжнародного поділу праці та розширенню міжнародної торгівлі;
- забезпечення можливості здійснення грошово-кредитної політики, спрямованої на державне регулювання економічних процесів на національному рівні, а також гармонізацію відповідних регуляторних заходів у світовій економіці[14].

На валютному ринку існують групи таких великих гравців.

1. Комерційні банки, які мають важливий вплив на валютні ринки, оскільки кожна міжнародна операція відображається на рахунках комерційних банків, розташованих у різних фінансових центрах.

2. Небанківські фінансові установи, що дедалі частіше пропонують своїм клієнтам широкий спектр послуг, більшість з яких подібні до тих, що здійснюються банками.

3. Корпорації, які здійснюють торгівлю за кордоном, часто отримують кошти або здійснюють платежі у валютах, відмінних від тих, які використовуються у штаб-квартирі компанії.

4. Центральні банки є важливими гравцями на валютних ринках. Дії центрального банку розглядаються як індикатор майбутньої економічної політики, що може вплинути на зміну курсів валют. Центральним банком України є Національний банк, який є основним органом контролю та валютного регулювання в Україні[15]. Вона реалізує монетарну політику і регулює здійснення банками функцій, які забезпечують процес валютного контролю за операціями, що здійснюються через ці банки. В нашій країні основою валютного ринку є міжбанківська валютна біржа. Біржі торгуються в таких валютах: євро, американський долар, німецька марка і російський рубль (торги проводяться щодня), крім торгівлі британськими фунтами стерлінгів, австрійськими шилінгами, канадськими доларами та іншими валютами. На стан та динаміку попиту та пропозиції на валютному ринку

впливають багато факторів. Вони бувають двох типів: структурно-опортуністичний характер.

Серед структурних факторів виділяються:

- показники економічного розвитку;
- кількість грошей в обігу;
- рівень інфляції;
- стан і структуру платіжного балансу країни;
- обсяги дефіциту державного бюджету;
- платоспроможність країни;
- обсяги внутрішніх і зовнішніх запозичень,
- місце країни на світовому ринку товарів і послуг.
- кон'юнктивні фактори включають:
- спекулятивні валютні операції;
- формування інфляційних очікувань;
- зміни на політичній арені країни;
- рівень розвитку інших секторів фінансового ринку

Ринок валюти складається з двох сегментів:

1. Біржовий сегмент.

Об'єднує основні біржі, на яких торгують тією чи іншою іноземною валютою. Торгівля валютою означає «обмін» деякої суми на рахунку в одній валюті на суму на рахунку в іншій валюті[16]. Пропорція обміну визначає обмінний (валютний) курс. Ціни на різних біржах пов'язані через те, що деякі агенти (спекулянти) намагаються заробити на різниці курсів на різних біржах, чим призводять до того, що ця різниця, якщо і виникає, то зменшується до нуля за дуже короткий проміжок часу (секунди). Прості трейдери з невеликими сумами на рахунках торгують на біржі через посередників, так званих market makers: найбільших світових банків, які, маючи торговельні системи на основних біржах, виставляють двосторонні котирування (bid і ask) за основними валютами для своїх клієнтів[17].

2. Позабіржовий сегмент.

Деякі угоди між агентами (в основному між банками) відбуваються в обхід бірж. Якщо величина замовлення велика, то втрата на спреді між курсами bid і ask на біржі стають значними і використання біржі як посередника в угоді стає не вигідним.

Важливу роль у формуванні валютного ринку відіграють фінансові інститути, їхнім основним завданням є мобілізація коштів і надання допомоги на кредитних засадах для здійснення важливих економічних проектів[18]. Основними учасниками валютних ринків є великі комерційні банки, брокерські фірми та інші фінансові інститути, найбільші корпорації та центральні банки країн. Таким чином, основні фінансові інститути поділяються на:

1. Комерційні банки. Комерційні банки проводять основний обсяг валютних операцій. У банках тримають рахунки інші учасники ринку і здійснюють з ними необхідні конверсійні операції. Через операції з клієнтами банки акумулюють сукупні потреби ринку у валютних конверсіях, а також в залученні і розміщенні засобів і виходять з ними на інші банки. Крім обробки заявок клієнтів банки можуть проводити операції і самостійно, за рахунок власних коштів. В кінцевому підсумку валютний ринок являє собою ринок міжбанківських угод. Банки торгують між собою за допомогою інформаційних систем і є маркет-мейкерами для клієнтів, які не мають доступу до таких систем.
2. Центральні банки. В їх функції входить управління валютними резервами, проведення валютних інтервенцій, що здійснюють вплив на рівень обмінного курсу національної валюти, а також регулювання процентних ставок по вкладеннях в національній валюті.
3. Фірми, що здійснюють зовнішньоторговельні операції. Основні споживачі і постачальники готівкової іноземної валюти, проводять конверсійні операції через банки.
4. Інвестиційні, пенсійні та страхові фонди. Цей вид учасників ринку представлений різного роду міжнародними інвестиційними,

пенсійними, взаємними фондами, страховими компаніями та трастами. Вони здійснюють політику диверсифікованого управління портфелями своїх активів і, володіючи колосальними коштами, здатні робити істотний вплив на співвідношення і рух взаємних курсів валют.

5. Брокерські компанії. Виступають як посередники, маркет-мейкерів, надаючи своїм клієнтам доступ до ринку і забезпечуючи можливість укладання угод між продавцями і покупцями іноземної валюти. За свої послуги дилери брокерських компаній отримують частину різниці ціни між курсами купівлі та продажу валют. Брокерська фірма, що володіє інформацією про запитуваних курсах, є місцем, де формується валютний курс по вже укладених операціях. В якості посередника може виступати і безпосередньо комерційний банк.
6. Приватні особи. Широкий спектр неторгових операцій, а також в останні роки найчисленніша група, яка проводить валютні операції зі спекулятивними цілями.

Всі вище перелічені інститути грають значну роль в функціонуванні валютного ринку світу. Ці суб'єкти валютного ринку здійснюють операції з валютою від свого імені за свій рахунок або за рахунок клієнтів. До 85—95% валютних угод, що здійснюються на валютних ринках, припадає на банки та брокерські фірми. Тому валютний ринок часто називають міжбанківським[19].

Крім інститутів, не менш важливу роль виконують агенти фінансового ринку. Вони купують та продають іноземні та вітчизняні валюти з метою отримання прибутку на різниці. Можна виділити наступні групи агентів ринку валюти:

1. Експортери та імпортери. Експортери продають валютну виручку на ринку, пред'являючи пропозицію іноземної валюти. Імпортери набувають валютні рахунки для оплати товарів і послуг за кордоном, пред'являючи попит на іноземну валюту.
2. Інвестори. Іноземні інвестори купують вітчизняну валюту для купівлі

- вітчизняних активів, пред'являючи пропозицію іноземної валюти. Вітчизняні інвестори купують іноземну валюту для оплати фінансових активів за кордоном.
3. Домашні господарства. Населення купує і продає готівкову іноземну валюту, а також відкриває і закриває валютні рахунки. У разі нестабільного інфляційного процесу, коли населення не довіряє вітчизняним активам, багато хто воліє зберігати кошти в іноземних активах. Даний процес називається заміщенням валюти.
  4. Корпорації. Особливо це відноситься до транснаціональних корпорацій (ТНК). Багато корпорацій, які здійснюють платежі за кордон, або отримують виручку в іноземній валюті. В результаті для мінімізації валютного ризику багато фірм вважають за краще тримати ліквідні кошти в іноземній валюті. Даний ефект також укладається в рамки концепції заміщення валюти.
  5. Валютні спекулянти. Купують і продають валюту з метою отримання прибутку на різниці валютних курсів. На сучасному ринку FOREX в 99% всіх угод хоча б з однією із сторін виступає спекулянт. Загальний обсяг угод, що проходять через руки спекулянтів, не такий вражаючий, але теж досить великий: 80 - 90%. Сучасний ринок валюти - це ринок, на якому в короткостроковому періоді правлять бал спекулянти. Однак, забезпечуючи високу ліквідність ринку в кожен момент часу, в довгостроковому періоді спекулянти можуть вплинути на курс в значно меншому ступені[20].
  6. Центральні банки. Використовують свої валютні резерви для досягнення цілей макроекономічної стабілізації. Купівля або продаж іноземної валюти ЦБ на ринку називається валютною інтервенцією. Якщо ЦБ вважає, що для країни доцільно на даному етапі мати слабку вітчизняну валюту, для забезпечення високої конкурентоспроможності вітчизняного експорту за кордоном, він буде купувати іноземну валюту на ринку. Якщо ЦБ проводить політику сильної вітчизняної валюти, він

буде продавати валютні резерви на ринку.

7. Уряд країни. Уряд має зовнішній борг в іноземній валюті і купує іноземну валюту на ринку з метою обслуговування зовнішнього боргу. Іноді уряд купує іноземну валюту безпосередньо у ЦБ, іноді через уповноважені комерційні банки.

Є й інші групи агентів на ринку валюти, але їх вклад менш значущий в порівнянні з перерахованими шістьма групами. Кожен з ринків валюти унікальний, в тому числі і з точки зору впливу різних агентів на валютний курс[21].

З кінця XIX століття міжнародний валютний ринок функціонує не стихійно, а як організаційно оформлена система міжнародних валютних операцій, регульована міжнародними правовими нормами, законодавчими актами, звичаями міжнародного права і міжнародними угодами. На міжнародному валютному ринку встановлюється понад 200 валютних курсів. Основні торги в світі йдуть по чотирьох основних валютах: євро (EUR), швейцарський франк (CHF), японська ієна (JPY) і британський фунт (GBP). Всі вони торгуються за американські долари (USD), які неформально є резервною валютою. Є ринки, на яких ведеться торгівля іноземної валюти без посередництва американського долара, але рівноважна ціна валюти на даних ринках (так звані крос-курси) залежить від котирувань даних валют щодо долара[22].

Щодо сучасного стану світового фінансового ринку, то особливості функціонування ринку Forex за результатами дослідження 2017 – 2019 рр., можна спостерігати нижче.

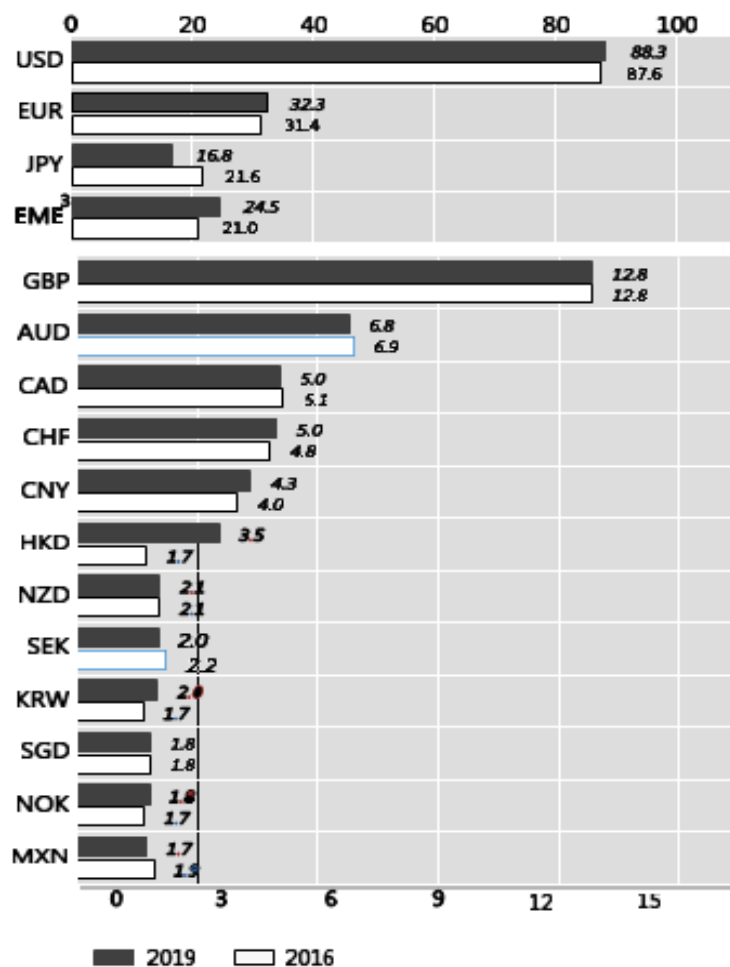

Рисунок 1.3 - Оборот валютного ринку за валютою та валютними парами

На таблиці чітко видно, що долар США залишався домінуючою валютою транспортних засобів у світі. Він займав 88% усіх торгів у квітні 2019 року. Відносний рейтинг наступних семи найбільш ліквідних валют не змінився з 2016 року[23]. Загальна частка валют країн, що розвиваються в квітні 2019 року зросла приблизно на 4 %, до 25% від загального обміну валют, продовжуючи тенденцію, яка спостерігалась раніше[23]. Оборот у євро, другій найбільш торгованій валюті у світі, збільшився дещо вищими темпами, ніж сукупний ринок, а його частка у світовій торгівлі зросла до 32% (табл 1.4). Це відображалось вище середнього зростання на ринку в євро / JPY та торгівлі EUR / CHF.

Таблиця 1.4 – Рейтинг найбільш ліквідних валют, що займають передові долі ринку 2004-2019рр.

Валюта	2004		2007		2010		2013		2016		2019	
	Частка на валютно-валютному ринку	Місце на валютно-валютному ринку	Частка	Місце	Частка	Місце	Частка	Місце	Частка	Місце	Частка	Місце
USD	88.0	1	85.6	1	84.9	1	87.0	1	87.6	1	88.3	1
EUR	37.4	2	37.0	2	39.0	2	33.4	2	31.4	2	32.3	2
JPY	20.8	3	17.2	3	19.0	3	23.0	3	21.6	3	16.8	3
GBP	16.5	4	14.9	4	12.9	4	11.8	4	12.8	4	12.8	4
AUD	6.0	6	6.6	6	7.6	5	8.6	5	6.9	5	6.8	5
CAD	4.2	7	4.3	7	5.3	7	4.6	7	5.1	6	5.0	6
CHF	6.0	5	6.8	5	6.3	6	5.2	6	4.8	7	5.0	7
CNY ³	0.1	29	0.5	20	0.9	17	2.2	9	4.0	8	4.3	8
HKD ³	1.8	9	2.7	8	2.4	8	1.4	13	1.7	13	3.5	9
NZD ³	1.1	13	1.9	11	1.6	10	2.0	10	2.1	10	2.1	10
SEK	2.2	8	2.7	9	2.2	9	1.8	11	2.2	9	2.0	11
KRW ³	1.1	11	1.2	14	1.5	11	1.2	17	1.7	15	2.0	12

Оборот JPY застоювався, а частка єни у світовому обороті знизилася на 5 процентних пунктів, до 17%. Незважаючи на цей спад, ієна залишалася третьою найбільш оборотною валютою в світі. Падіння обороту в JPY відбулося в основному за рахунок скорочення важливого кроку JPY / USD на тлі низької волатильності[24]. Навпаки, торги іншими популярними крос курсами JPY, такими як EUR / JPY та AUD / JPY, зросли за період останніх трьох років. Крім того, торгівля ієною в порівнянні з кількома високодохідними валютами країн з перехідною економікою, привабливих для японських роздрібних торговців маржею, хоч і невеликою щодо загального обороту JPY, зростала швидше, ніж середні показники в усьому світі. Зокрема, сукупний середньоденний оборот у JPY / TRY, JPY / ZAR та JPY / BRL майже вдвічі збільшився, з 7 мільярдів доларів у 2016 році до 12 мільярдів доларів у 2019. Ринкові частки для інших сильно оборотних валют прогресивної економіки у квітні 2019 року не змінилися у порівнянні з їхніми показниками у 2016 році, при цьому GBP склав 13%, AUD - 7%, CAD - 5% і CHF - 5% світового обороту валюти. Торгівля китайським юанем зростала

відповідно до зростання сукупного ринку, тому китайська валюта не піднімалася до світового рейтингу, на відміну від минулих років. Маючи 284 мільярдів доларів обороту, юань залишався восьмою світовою найбільш оборотною валютою та найбільш торговою валютою країн з перехідною економікою. З іншого боку долар США становив 95% усіх транзакцій юаня.

На відміну від цього, кілька інших азіатсько-тихоокеанських валют отримали частку ринку. Обороти у гонконгському доларі зріс більш ніж удвічі порівняно з 2016 роком, а валюта піднялася на дев'яте місце у світовому рейтингу (в порівнянні з 13-м у 2016 році). Корейська вона, індійська та індонезійська рупія також просунулися вище у світовому рейтингу. Щодо валют інших регіонів країн з перехідною економікою, то мексиканське песо та турецька ліра були серед валют, які опустилися на кілька місць у світовому рейтингу. Торгівля на валютних ринках досягла 6,6 трлн дол. на день у квітні 2019 р., Для порівняння в 2017р. цей показник складав 5,1 трлн дол. США. Зростання торгівлі валютними деривативами, особливо за валютними свопами, випереджало темпи спотової торгівлі[24].

Як і в попередніх тенденціях, валюти ринків, що розвиваються знову завоювали ринок, адже вони досягнули 25% загального світового обороту. Однак оборот у китайській єні зростав лише трохи швидше, ніж сукупний ринок, і китайська єна не піднімалася далі на світовому рейтингу. Вона залишалася восьмою валютою, якою найбільше торгували, із часткою 4,3%, що посідала місце після Швейцарського франку. Не дивлячись на те, що обсяг спот угод збільшився порівняно з квітнем 2016 року, зростання було не таким значним порівняно з іншими інструментами - отже, частка спотових угод продовжувала зменшуватися до 30% у 2019 році порівняно з 33% в 2016 році. Навпаки, валютні свопи продовжували завойовувати частку ринку, що складає 49% від загального обороту на валютному ринку у квітні 2019 року.

Валютні торги з "іншими фінансовими установами", тобто тими, що не є дилерами звітності, знову перевищили обсяги торгів між дилерами, досягнувши в квітні 2019 року 3,6 трильйона доларів, або 55% світового

обороту[25]. Це було пов'язано з більшою часткою торгівлі з банками, які не надають звітності, а також з хедж-фондами та власними торговими фірмами, тоді як торги з інституційними інвесторами скорочувалися.

У квітні 2019 року торгові точки в п'яти країнах Великобританії, США, Гонконгу, SAR, Сінгапурі та Японії сприяли 79% усіх торгів валютою. Торгова активність у Великобританії та Гонконгу зросла більш ніж у середньому в світі. Материковий Китай також зафіксував значне зростання торговельної активності, зробивши його восьмим найбільшим торговим центром валютних операцій (порівняно з 13 квітня 2016 року).

2 ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ.

2.1 Операції на валютному ринку України

Валютний ринок України, як і валютні ринки більшості країн світу, значною мірою відображає стан економіки країни. Його коротка (за світовими стандартами) історія представлена декількома періодами, коли застосовувалися різні підходи до її регулювання. Формування валютного ринку в Україні безпосередньо пов'язане з процесами розвитку української держави та реформуванням її економіки. Сьогодні українська економіка є типовим прикладом неофіційно прогресивної доларизації. Для аналізу доларизації економіки використовують такі показники, як: доларизація грошової маси, доларизація депозитів, доларизація кредитів. Відповідно до цього, рівень доларизації економіки визначається на основі співвідношення депозитів в іноземній валюті до грошової маси[26]. Високим ризиком вважається економіка країни, якщо значення цього показника перевищує 30%. Рівень доларизації української економіки, розрахований за методологією МВФ, є високим, що створює загрозу зниженню ліквідності національної валюти. Доларизація негативно впливає не тільки на стан валютного ринку, але і на економіку України в цілому. Це неможливість погашення валютних кредитів фізичними та юридичними особами, загроза стабільності українських банків, збільшення державного боргу, відтік ліквідності з країни, нездатність НБУ утримати курс гривні.

Український валютний ринок є складовою частиною світового ринку, де здійснюються обмінні та депозитно-кредитні операції з іноземною валютою відповідно до чинного законодавства у сфері валютного регулювання і валютного контролю.

Розвиток валютного ринку в Україні розпочався після проголошення незалежності держави. Складовою економічних реформ, спрямованих на

перехід до ринкової економіки, стала побудова власного валютного ринку. Головне його завдання полягає в збалансуванні попиту і пропозиції на іноземну валюту та в обслуговуванні платіжного балансу держави.

Значні зміни на валютному ринку України почались з 2017 року. Отже, на початку року стан валютного ринку набував підвищеної турбулентності у зв'язку з підвищеним попитом на іноземну валюту на фоні впливу певних тимчасових факторів. Таким чином, девальваційний тиск на гривню посилювався.

На валютний курс впливає безліч різноманітних факторів. Основні з них поділяються на довгострокові, короткострокові та надзвичайні фактори. Серед довгострокових можна виділити такі як: обсяг валового внутрішнього продукту, темпи інфляції, обсяги дефіциту (профіциту) бюджету, золотовалютні резерви, державний борг, стан платіжного балансу чи зміна грошової маси[27]. Також серед довгострокових факторів можна виділити валютну політику держави та ступінь довіри до валюти. Суттєвим фактором впливу на валютний курс є темп інфляції (або дефляція). Розглянемо залежність обмінного курсу гривні до долара США від значення інфляції.

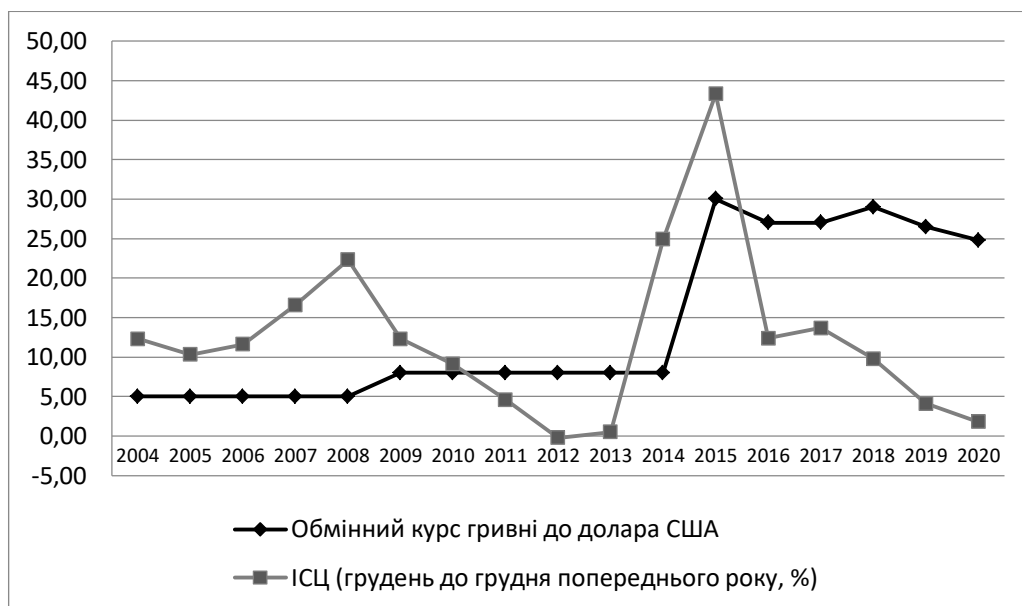

Рис. 2.1 - Залежність динаміки обмінного курсу гривні до долара США від інфляції споживчих цін за 2004-2019 рр.

Інфляція впливає найбільше на валютний курс при розрахунку на базі експортних цін. При підвищенні темпів інфляції, в країні знижується курс її валют[28]. Тісний зв'язок з валютним курсом має зовнішньоторговельний баланс, який являє собою сальдо між сумарним експортом та імпортом країни. Розглянемо залежність обмінного курсу гривні до долара США від зовнішньоторговельного балансу .

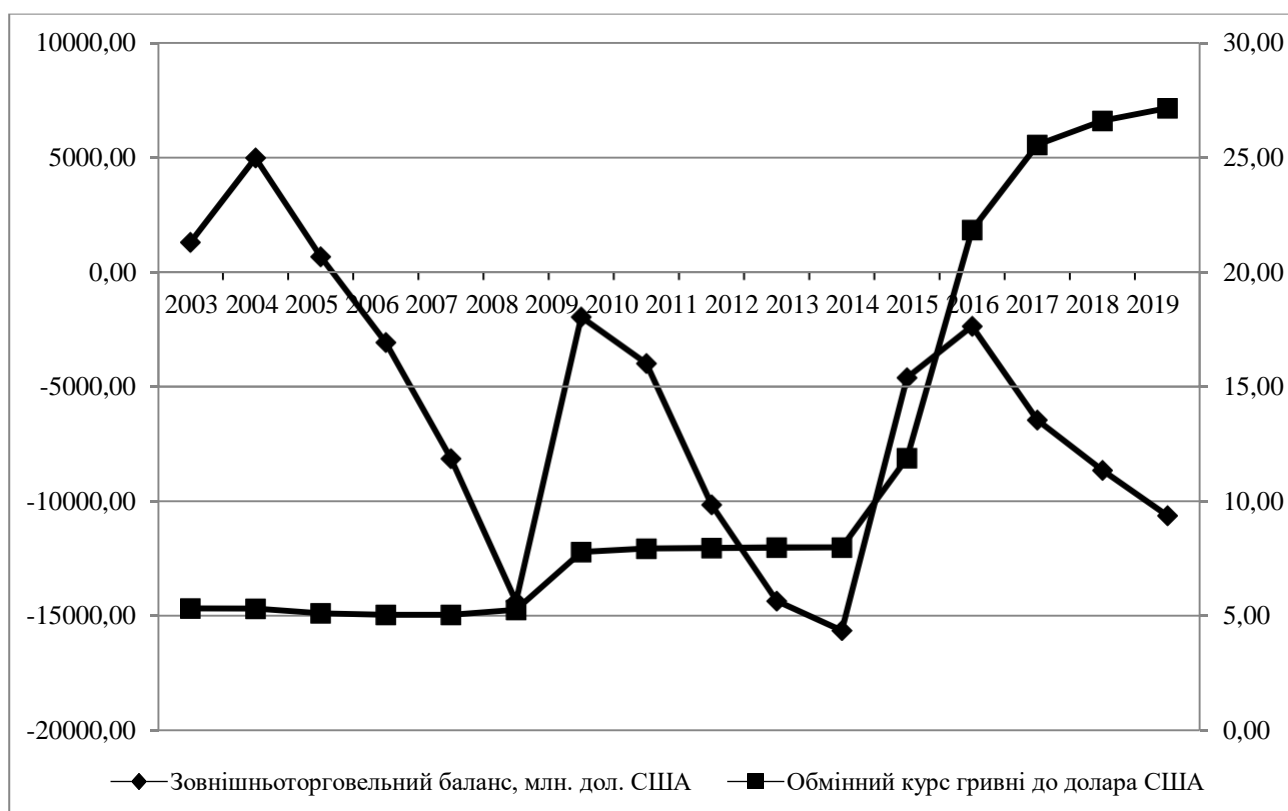

Рис. 2.2 - Залежність динаміки обмінного курсу гривні до долара США від зовнішньоторговельного балансу за 2003-2019 рр.

Звідси, якщо в структурі зовнішньої торгівлі країни переважає експорт, це означає приплив іноземної валюти в країну, збільшення попиту на національну валюту, а також зростання обмінного курсу національної валюти. При дефіциті торгового балансу національна валюта слабшає[29]. У цьому випадку зростає попит на іноземну валюту для оплати імпорту.

Проаналізуємо залежність динаміки обмінного курсу гривні до долара

США від виплат МВФ за 1996–2019 рр., що відображено на рис. 2.3

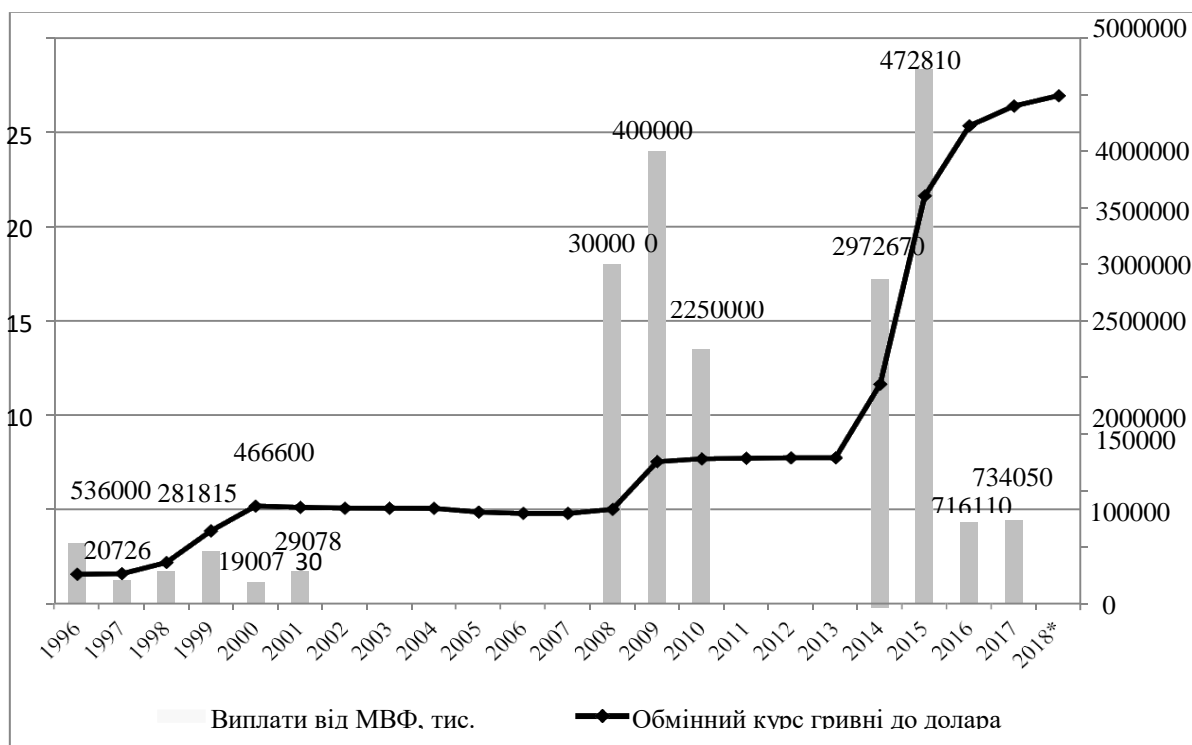

Рис. 2.3 - Залежність динаміки обмінного курсу гривні до долара США від виплат МВФ за 1996-2018 рр.

З рис. 2.3 бачимо, що використання траншів згаджує лаги коливань валютного курсу. Після отриманої грошової допомоги від МВФ з 1996 по 2001 роки курс гривні був стабільним і до 2007 року не збільшувався. Після кризи 2008 року Україна також отримала значні суми траншів від Міжнародного Валютного фонду, що в свою чергу сповільнило темпи приросту обмінного курсу гривні до долара США. (див. Табл. 1). Найбільший обсяг траншу від МВФ надійшов в 2015 році. Після даної події темпи приросту валютного курсу скоротились із 83,68 до 16,99 в 2016 році та 4,11 в 2017 році. Валютний курс не зменшився, але після траншів МВФ падіння гривні значно скоротилось в декілька разів[30].

Станом на 30 вересня 2018 року Україна ще має погасити Міжнародному валютному фонду борг на суму 7407,34 млн СПЗ.

Валютна лібералізація, передбачена дорожньою картою, розробленою

Національним банком разом з експертами Міжнародного валютного фонду, не має часових рамок. Відповідно, чим швидше наставатимуть сприятливі макроекономічні та фінансові умови, тим швидше Національний банк прибиратиме обмеження на валютному ринку, і навпаки.

Таким чином, аналіз стану курсових коливань на валютному ринку України виявив ряд нестабільних періодів. Так, динаміки офіційного курсу гривні до долара США 1996–2017 рр. свідчить про швидку девальвацію гривні починаючи з 2014 року до 2017 року з 11,89 грн за дол до 26,6 грн за дол. До 2013 року в умовах фіксації валютного курсу на нерівноважному рівні його штучна підтримка створювала ілюзію валютної стабільності, проте посилювала накопичення дисбалансів. У 2014 р. почалися обвальна девальвація національної валюти та стрімка інфляція, що було результатом суттєвих змін у кон'юктурі валютного ринку України. Найбільші темпи падіння гривні спостерігались в лютому 2015 року, коли валютний курс піднявся на 8,67 грн або на 54,81%, становив 24,48 грн. Загострення ситуації на Сході, політична нестабільність у світі та приближення строків розрахунків України за зовнішніми боргами призвели до ще більшого знецінення гривні[31].

До основних макроекономічних факторів, які впливають на валютний курс відносяться наступні: інфляція, зовнішньоторговельна політика, співпраця з МВФ, валютні резерви, ВВП доведено, що зростання інфляції в 2008 та 2014–2015 роках супроводжувалось одночасним падінням валютного курсу на 47,82% та до 83,68% відповідно. Рекордне падіння валютних резервів в 2014 році посприяло значному зростанню темпів приросту обмінного курсу гривні. Негативне значення зовнішньоторговельного балансу починаючи з 2006 року в свою чергу також негативно вплинуло на стан національної грошової одиниці України.

Серед важливих негативних факторів прогнозу, варто зазначити наступні:

- загострення суспільно-політичної ситуації в країні, що на фоні

зниження ефективності міжнародного співробітництва обумовить падіння виробничої активності, сформує загрозливі девальваційні тенденції на валютному ринку (посилення курсової волатильності) та інфляційні процеси в країні в умовах зростання негативних очікувань та протистоянь;

- ризик реалізації популістських заходів в соціальному напрямі, особливо упродовж періодів очікуваного посилення політичної активності;
- більше за прогнозоване підвищення світових цін на продовольство та прискорене зростання вартості енергетичних ресурсів;
- менші за очікуванні обсяги врожаю окремих продуктів рослинництва;
- ризик не продовження співпраці з МВФ або нові умови співробітництва на менш вигідних для України умовах;
- погорсткішання умов на глобальних фінансових ринках;
- ризик збільшення рівня трудової міграції та посилення фактору біженців, що, в поєднанні з зростанням рівня бідності населення України та незавершеності трансформаційних процесів на ринку праці, у тому числі загостренням ситуації з трудовою діяльністю в сільській місцевості, позначатиметься на зменшенні потенціалу людських ресурсів в країні[32].

Одним із важливих чинників поліпшення економічної ситуації в Україні є оптимізація механізму державного регулювання валютного ринку. Його роль як головного засобу реалізації валютної політики набуває особливого значення у країнах, ринкові відносини в яких ще формуються, а національна валюта має обмежену конвертованість, оскільки не користується сталим попитом на світових фінансових ринках. В умовах глобалізації і фінансової інтеграції вагомим значенням набувають зовнішньоекономічні відносини країн з перехідною економікою з рештою держав світу, які безпосередньо залежать від ефективності функціонування механізму валютного регулювання, темпів економічного зростання, рівня залучення,

повноти й напрямів використання іноземних інвестицій, тенденцій руху глобальних фінансових потоків капіталу, кон'юнктури світових товарних ринків.

2.2 Аналіз стану українського валютного ринку

Валютний ринок України сформувався відносно основних партнерів економічного співробітництва: Європейський Союз, США та Росія, тому основними його характеристиками є курси гривні до долара США та гривні до євро, також вплив має російський рубль, динаміка якого досить нестабільна. У цих умовах необхідно розробити та впровадити на державному рівні комплексну стратегічну програму розвитку національної економіки, яка забезпечила б основний вектор економічного розвитку, національні керівні принципи та шляхи подолання соціального виробництва країни та інших. проблеми. Такий документ сприятиме балансуванню, систематизації, взаємній координації та поліпшенню всіх сфер економічних та ринкових реформ, спрямованих на досягнення спільної стратегічної мети. Відповідно, це забезпечить прозорість дій і підвищить відповідальність всіх суб'єктів господарювання від силових структур до суб'єктів господарювання, а також сприятиме мінімізації політичних спекуляцій і нестійких витрат державних коштів. Валютний ринок у 2014 році функціонував під впливом важкої політичної ситуації в країні та розгортання військового конфлікту на сході України, який раніше складав понад 20% експорту[33]. У 2014 році спостерігався чистий відтік іноземної валюти на користь нерезидентів у розмірі 125,8 млрд.дол. США. Попит на іноземну валюту склав майже 10 мільярдів доларів. США. Обсяг операцій з безготівковою іноземною валютою склав 13 948,6 млн. дол. США. Частка безготівкових операцій з іноземною валютою знову зросла на 1.4 процентного пункту - до 95.7%.

Безготівкові операції на валютному ринку з долларом США зросли на 3.0 процентного пункту до 80.6%. Але в той же час частка операцій з євро знизилася на 1,3 процентного пункту - до 13,4%, а російських - на 1,8 процентного пункту - до 4,3%. Попит на готівку в іноземній валюті склав 2,4 млрд. Дол. США. Обсяг операцій з готівковою іноземною валютою склав 343,3 млн. Дол. США, обсяг валюти, купленої банками від населення, склав 148,1 млн. Дол. США продали населенню - 195,2 млн. дол. США. Операції з готівковою іноземною валютою на валютному ринку з євро зросли на 2.0 процентного пункту до 14.9%, при цьому інші валюти на 1.0 процентного пункту до 2.3%. Але частка операцій з доларами США зменшилася на 1.7 процентного пункту - до 72.0%, при цьому російські рублі - на 1.3 процентного пункту - до 10.9%. Протягом 2014 року гривня девальвувала щодо долара США на 97,3%, до євро - на 72,2%. Золотовалютні резерви склали 7 533 230 000. USD. США. NEER зменшився на 4,7%, у свою чергу РЕОК зменшився на 4,3% [26]. Протягом 2015 року офіційний курс гривні знизився з 1576,86 грн. за 100 долларів США до 2 400,07 грн. за \$ 100 на завершення року, пік значення було зареєстровано 26 лютого 2015 року - 3001,01 грн. за 100 долларів. Обсяг інтервенцій на міжбанківському ринку склав 4250700000. USD. США, що значно менше, ніж у 2014 році. Обсяг інтервенцій з продажу склав 2046600000. USD. США, на покупку - 2204100000. USD. США. Прискорення девальвації змусило НБУ витратити кошти з резервів на задоволення ринкового попиту та курсового обслуговування. Баланс інтервенцій на міжбанківському валютному ринку становив 233,1 млн. Дол. USD. США[34]. Обсяг операцій з готівковою іноземною валютою склав 239,9 млн. Грн. Доларів США, суттєве скорочення, зумовлене переважанням продажу іноземної валюти населенням над обсягом закупівель, у тому числі обсяг валюти, купленої банками з населення, склав - 180,3 млн. дол. США. США продано - 59,600,000. USD. США. Обсяг операцій з безготівковою іноземною валютою склав 13 907,0 млн. Дол. США, включаючи продажі банкам клієнтам, які не є учасниками ринку, склали 4

435,0 млн. Дол. США, закупівлі - 3,657,300,000. Доларів. США Середній щоденний обсяг торгів на міжбанківському ринку становив 746 820 тисяч. Долари США. Обсяг валютних резервів склав 13,299,99 млн. Грн. доларів Протягом року вони збільшилися на 87%. Курс гривні до долара знизився на 0,49% до 2,400,0667 грн. за 100 доларів, євро - на 3,77% і склали 2622,3129 грн. за 100 євро, російський рубль - на 8,67% і 3,2931 за 10 російських рублів [14]. Протягом 2016 спостерігається зростання поточної ситуації, незважаючи на сприятливі зовнішні фактори[35]. Вона проводилася урядом фонду охорони здоров'я. . НБУ намагається виправити коливання обмінного курсу, тобто обмінного курсу, не втручаючись в домінуючі тенденції. Обмінний курс доларів США до доларів США девальвувався на 2,2%. Але в грудні його знову девальвували на 2%, а сальдо НБУ з іноземною валютою було негативним. Однак спостерігався чистий сукупний сальдо сальдо в сумі 235 млн. Дол. доларів за підсумками четвертого кварталу 2016 і 1550000000. дол. Збільшився нижній рівень гривні (на 0,8% кв. М). Ми пропонуємо курс гривні на 5,2% кв. Знизився на 8%, він знизився до 10% в порівнянні з основними торговими партнерами. На кінець 2016 середньодобова освіту населення значно зросла, а саме до 4300000. Грн. доларів США в порівнянні з 3500000. дол. США в третьому кварталі 2016 року, в той час як обсяги продажів зменшуються. Але баланс покупця залишився іандром. Обсяг операцій між міжбанківським ринком і непрацюючої валютою в 2016 році склав 3 179,0 млн. Євро. Доларів США, в тому числі 234,4 мільйона доларів. доларів США, від покупки - 115,0 млн. грн. доларів США. Сума операцій з іноземною валютою складає 96400000. Грн. доларів США, на покупку - 134300000. дол. США[36]. Іноді це була нестабільність. З огляду на, що НБУ перебував на ринку і реагував на коливання обмінного курсу [15]. Якщо ви не хочете платити за це, це варто. за \$ 100, ставки 3,64%, ставки 3,64%. за 10 російських рублів. Тобто долар впав на 0,0653 грн. за долар США, євро по 0,158 грн. і рубль збільшився на 0,016 грн. Баланс склав 0,5% (0,8% з початку року). Баланс валюти був позитивним (81 млн. Дол. США). В цьому випадку

обмінний курс гривні становить 2738,51 дол. За 100 доларів США, по євро - 2,11%. за 100 євро. Як наслідок, долар знизився на 0,6885 грн., Євро - на 0,6271 грн. Процентне співвідношення становить 2,45%, євро - 2,11%. Зменшиться на 0,5609 грн., Євро на 0,5211 грн. У процентному вираженні долар впав на 2,03%, євро - на 1,79%. У лютому в порівнянні з 1 січня - на 1% або на 39200000. Грн. 2691800000. Євро. дол. США (в січні - 2724700000. дол. США), покупка - 2,991,8 млн. дол. США (в січні - \$ 2 724,7). Обсяг операцій з готівковою країною збільшився в порівнянні з січнем. У січні залишки (продажу мінус покупки, тільки млн. Дол. США) склали -4500000. Грн. доларів США, в той час як в лютому -47200000. дол. США.

Для стабілізації економічної ситуації та стримування негативної девальваційної динаміки, Національний банк України використовував такий економічний інструмент валютного регулювання, як облікова ставка.[36] У період значного девальваційного тиску облікову ставку було поетапно збільшено до 30,0 % (березень 2015), але, попри це, показники як грошового, так і валютного ринків практично не змінилися, що свідчить про неефективність здійснення процентної політики з точки зору забезпечення стійкої курсової динаміки та контрольованої інфляції в умовах гнучкого курсу. На 01.11.2016 року облікова ставка знижена до 14%. Аналіз експертних оцінок і коментарів ЗМІ з приводу динаміки вітчизняного валютного ринку дає підстави вважати, що послаблення гривні та курсу долара США в Україні, що спостерігається з початку 2016 року, є насамперед проявом спекулятивної гри на очікуваннях учасників цього ринку. Вигідне нинішнє знецінення гривні й вітчизняним експортерам, оскільки собівартість їх продукції на міжнародних ринках унаслідок цього відповідно зменшується. Адже за свою валютну виручку вони отримуватимуть більше гривні. Тому за умов, коли відбувається девальвація гривні, для них є прямий сенс повертати валютну виручку якомога пізніше в розрахунку на більші номінальні гривневі доходи. Адже саме з них експортери здійснюють всі свої платежі в Україні. Так само слід визнати, що нинішнє послаблення гривні,

певною мірою, об'єктивно з фінансової точки зору може бути вигідне й державній та місцевій владі. Деякі експерти наголошують на тому, що помірна девальвація національної валюти полегшує виконання цілого ряду завдань державного і місцевих бюджетів, що на практиці реалізуються в номінальних вартісних показниках, а не співставних.

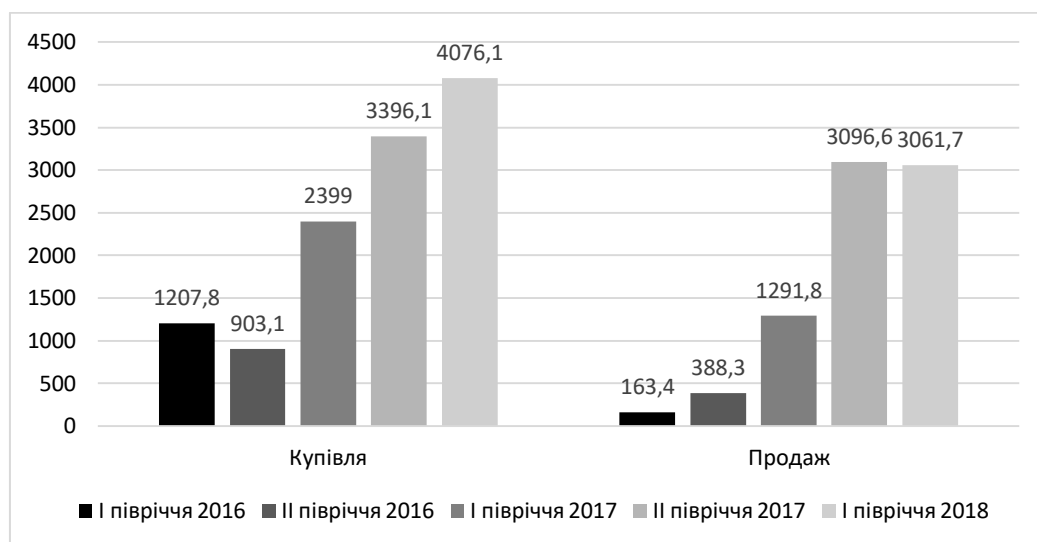

Рис. 2.2. Співвідношення обсягів купівлі-продажу готівкової іноземної валюти (дол. США) у 2016–2018 рр.

Характерною рисою валютного ринку 2016-2017рр. є постійне перевищення купівлі іноземної валюти над обсягами її продажу. Перевищення попиту над пропозицією характерно для ринку постачання. У таких умовах носії пропозицій мають владу на ринку, і тому мають можливість диктувати свої умови. Істотним елементом прояву такої сили продавців іноземної валюти є її стабільно високий рівень. Результатом такої взаємодії є девальвація української гривні.

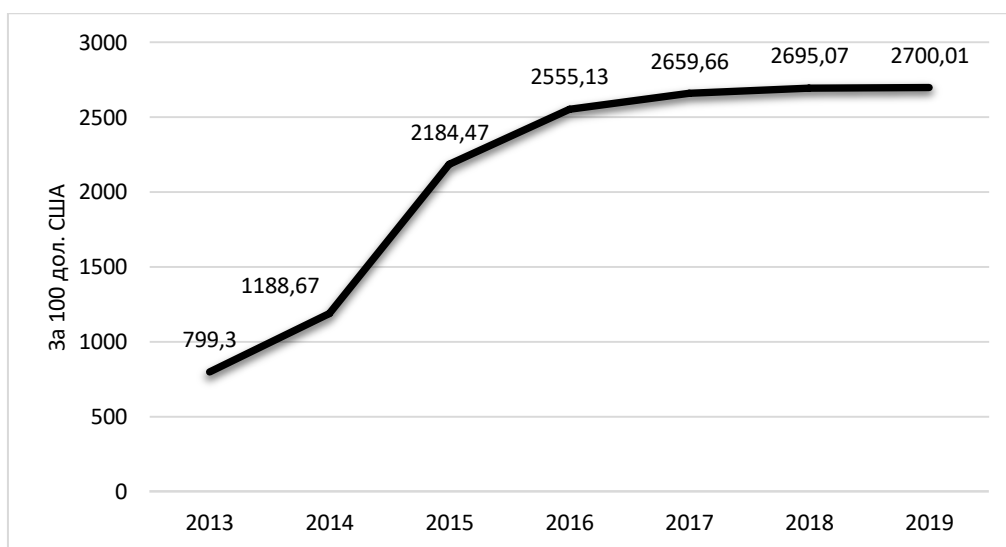

Рис. 2.3 - Динаміка офіційного курсу гривні щодо долара США протягом 2013-2019 років.

Водночас необхідно відзначити постійність такого явища (рис. 2.3), тому можна сказати, що відмова від використання адміністративних методів стабілізації валютного ринку та загальної лібералізації валютної політики в Україні протягом 2014-2019 рр. не принесли бажаних результатів і реальні ринкові механізми ціноутворення не працюють на валютному ринку. Довгострокове фіксування курсу гривні, стабілізація економіки Національним банком від зовнішньоекономічних факторів, зокрема, валютні інтервенції НБУ на міжбанківському валютному ринку, вимагали залучення золотовалютних резервів країни. Крім того, золотовалютні резерви також використовуються для фінансування негативного платіжного балансу. В результаті таких дій вартість золотовалютних резервів України істотно змінювалася протягом 2014-2019 років[37].

Детально проаналізувавши ці графіки, можна зробити висновок, що валютний ринок в Україні перебуває в надзвичайно незадовільному стані. За таких умов, визначаючи майбутній попит і пропозицію іноземної валюти, результати експортного імпорту та вплив їх результатів на обсяг валюти в країні досить складні. Це зумовлює складність прогнозування очікуваного обмінного курсу гривні всіма суб'єктами економіки. В Україні існують такі явища, як доларизація економіки, сезонність валюти, залежність від

результатів торгівлі металургійним комплексом і сільськогосподарськими культурами, що призводить до сезонності характеру коливань цін на валютному ринку, загального характеру високий спекулятивний попит на валюту та її низьку пропозицію[38].

У світовій практиці для стабілізації валютного ринку використовуються строкові контракти. Зокрема, вони включають валютні форварди, ф'ючерси та опціони. З усього переліку невідкладних операцій в Україні, відповідно до закону, допускаються лише передні. Згідно з визначенням НБУ, валютними форвардними операціями (валютними форвардами) є валютна операція за угодою, умови якої передбачають здійснення операції доставки валюти за форвардним контрактом пізніше, ніж на другий робочий день після дня укладення договору. Операції з іноземною валютою здійснюються протягом не більше 365 календарних днів. Зараз ринок валютних форвардних угод є невід'ємною частиною світового валютного ринку. Він почав свій розвиток на початку 1980-х років. Використання форвардних транзакцій розпочалося в лондонських банках у міжбанківських операціях з євро. У серпні 1985 року Асоціація британських банків (BBA) видала правила для регулювання операцій на міжбанківському валютному ринку (умови FRABBA), які досі керуються банками по всьому світу при укладанні форвардних угод. Характерною рисою форвардних операцій є місце торгівлі - міжбанківський валютний ринок. Такі операції здійснюються за спеціальним форвардним курсом, при якому курс на поточні операції (спот-курс) коригується на величину так званої форвардної маржі.

2.3 Проблеми та перспективи розвитку валютного ринку України.

Аналізуючи основні причини знецінення національної грошової

одиниці по відношенню до іноземної валюти, перш за все, варто відзначити, що Україна є країною з товарною економікою, тому її ВВП залежить насамперед від рівня іноземних цін в основному. експортні зони (метал, руда, зерно). І навіть з урахуванням того, що аграрний сектор економіки як і раніше залишається прибутковим, військові операції на сході країни, де розташовані більшість підприємств гірничодобувної та машинобудівної промисловості, призвели до значного скорочення обсягів[39].

Експортні валютні надходження, у свою чергу, викликали дефіцит іноземної валюти на валютному ринку України. Серед переліку факторів, що сприяли девальвації гривні, необхідно виділити такі: негативні очікування, скорочення припливу прямих іноземних інвестицій, значне збільшення видатків на виплату державного боргу, девальвація валюти. Країни торгових партнерів тощо. Крім цих факторів варто згадати і сезонні та психологічні фактори, які не менше сприяють знеціненню національної валюти країни. У той же час, рівень тінізації економіки, позбавлення її численних ресурсів, а також зниження ефективності грошово-кредитної та валютної регуляторних та запобіжних заходів, що застосовуються Національним банком, мають значний вплив на стан валютного ринку . Рівень тінізації становить близько 50%, а для його подолання необхідно підвищити грошові заходи з метою залучення депозитів населення та юридичних осіб; розробляти та впроваджувати програму довгострокового фінансового кредитування з метою залучення заощаджень, заповнення валютного ринку ресурсами та направлення їх на розвиток реального сектору економіки, а не стимулювання спекулятивних ігор; забезпечити передбачуваність і передбачуваність курсу гривні; поліпшити структуру грошової маси шляхом зменшення її грошової частини. А також, посилити контроль у бюджетній сфері: підвищити прозорість державних закупівель центральними органами влади та місцевою владою; реформування податкової системи з метою здійснення відшкодування експортного ПДВ, упорядкування існуючих податкових стимулів; розробляти та впроваджувати антикорупційні програми.

Наступною важливою проблемою валютного ринку України є доларизація вітчизняної економіки, яка не може бути остаточно подолана, оскільки вона тісно пов'язана з процесами інтернаціоналізації виробництва та монетарної та глобалізації (об'єднання національних грошових систем).

Україна належить до країн, в яких процвітає неформальна доларизація. Національна грошова одиниця, гривня, частково витісняється з внутрішнього ринку, а при виконанні функцій грошей, іноземної валюти, долара США бере участь, а рідше, але з тенденцією до зростання євро. У зв'язку з цим боротьба з доларизацією, як фінансово-економічне явище та його ризики, стає важливим напрямком політики НБУ як необхідна умова збереження керованості грошової сфери. Доларизація негативно впливає не тільки на стан валютного ринку, але і на економіку країни в цілому. Неможливість погашення кредитів в іноземній валюті фізичними та юридичними особами, загроза стабільності українських банків, проблеми з реструктуризацією зовнішніх кредитів підприємствами-боржниками, збільшення державного боргу, відтік ліквідності з країни, неможливість НБУ утримує курс гривні - це неповний перелік наслідків високої доларизації вітчизняної економіки. Державні фінансові інвестиції (зокрема, за рахунок рефінансування банків) повинні стимулювати розвиток виробництва, але насправді лише призводять до зменшення резервів Національного банку. Замість того, щоб спрямовувати вільну ліквідність у реальну економіку, банки перетворюють гривню на долари, підриваючи курс національної валюти та викликаючи паніку на валютному ринку. Обсяг операцій з безготівковою іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України (купівля та продаж у доларовому еквіваленті) становив 259 млн. Дол. США на 2017 рік. (З урахуванням операцій Державної казначейської служби України)[40].

Тобто доларизація виводить українську економіку в тінь. Зараз валюта, раніше розташована в межах банківської системи, частково переводиться в касу розрахункової системи. Малий та середній бізнес дедалі частіше використовують долари як платіжний засіб, а населення – як майже єдиний

заощаджувальний інструмент. Якщо в країні існує кілька валют, то влада не однакова. Довіряючи американському долару більше, ніж гривня, населення фактично довіряє владі США.

Високий рівень доларизації української економіки та привабливість депозитів в іноземній валюті також призводять до валютного ризику в разі різких коливань курсу гривні, що проявився на сучасному етапі розвитку вітчизняного валютного ринку. Надто висока чутливість до волатильності обмінного курсу та значні обсяги валютно-кредитних операцій призвели до кризи в банківській системі.

З метою розширення валютного ринку України, підвищення довіри та привабливості співпраці міжнародних партнерів з вітчизняними суб'єктами валютних відносин Національного банку має ініціювати вирішення проблем з удосконалення існуючого та прийняття нового валютного законодавства.

В Україні не існує єдиного нормативного документа, що поєднує всі аспекти валютного регулювання та контролю. В існуючій нормативній базі немає чіткого розподілу функцій валютного регулювання та валютного контролю між державними органами, статті закону мають переважно декларативний характер і містять взаємні посилання. Не існує визначення системи валютного курсу, немає чіткого визначення режиму валютного курсу та механізмів його встановлення, що значно ускладнює можливість прогнозування розвитку валютного ринку суб'єктами валютної та господарської діяльності. Зазначається лише, що Національний банк України уповноважений встановлювати та оприлюднювати офіційний курс гривні, використовує золотовалютні резерви для регулювання, купівлі та продажу цінних паперів, регулює ставку рефінансування та використовує інші інструменти для регулювання грошей постачання.

Нові процеси, що відбуваються у світовій економіці, особливо чітко відображені у фінансовому секторі економічних відносин. Динамічним консолідуючим сектором міжнародних економічних відносин стали валютні ринки, які сьогодні не мають аналогів у світі за обсягом, кількістю операцій

та кількістю учасників. Тому питання ефективної організації внутрішнього валютного ринку залишається дуже актуальним для України. Оскільки без ефективного валютного ринку економіка просто не може функціонувати. Держава повинна сприяти розвитку валютного ринку та контролювати цей розвиток. Він повинен забезпечити вдосконалення механізмів функціонування валютного ринку. Аналіз процесу формування внутрішнього валютного ринку свідчить про значний внесок Національного банку України у розвиток збалансованої та самодостатньої фінансової системи країни.

Проаналізувавши динаміку національної валюти, варто виділити основні проблеми, які потребують негайного вирішення:

1. Тенденції до девальвації гривні відносно іноземних валют, що негативно впливають на економічний розвиток та темпи інфляції;
2. Широкий діапазон коливань курсу гривні;
3. Значне збільшення попиту на іноземну валюту серед населення через втрату довіри до національної валюти призвело до зростання рівня доларизації;
4. Необхідність стабілізації валютного ринку України за допомогою дворянського валютного права.
5. Низька ефективність функціонування самих державних регуляторів через відсутність чіткого розподілу функцій валютного регулювання та валютного контролю між державними органами.

Таким чином, сучасний стан валютного ринку України характеризується певними проблемами, які перешкоджають його ефективному функціонуванню, розриву та сприянню стабільному розвитку української економіки. Це девальвація гривні, зростаючий попит населення на іноземні валюти, зростаючий рівень доларизації української економіки тощо. Для стабілізації валютного ринку та національної валюти в Україні необхідний ряд заходів. зокрема: покращити стан і структуру платіжного балансу України, зменшити і ліквідувати міжнародний кредитний борг України тощо.

Враховуючи інфляційні загрози та особливості сучасного валютного регулювання в Україні, доцільно запропонувати наступні шляхи поліпшення розвитку валютних операцій у комерційних банках:

- стабілізація нормативних стандартів, часті зміни яких знижують ефективність зовнішньоекономічної діяльності і значно ускладнюють планування операцій з валютою та поверненням у банках;
- розробка досить еластичної курсової політики, заходів щодо регулювання руху капіталу, режиму функціонування валютного ринку, способів поповнення золотовалютних резервів, основних напрямів їх використання
- необхідно вирішити питання репатріації українського капіталу з офшорних зон, обсягом більше 55 млрд. доларів, і створення сприятливого інвестиційного клімату в країні для резидентів і іноземних інвесторів;
- реалізувати достатні для розвитку потреби економіки, дедоларизацію економіки, розширювати фінансово-економічний простір національної валюти, зміцнювати її ринкову цінність і забезпечувати поповнення золотовалютних резервів країни і зменшувати ризик знецінення.

Розвиток валютних операцій комерційних банків в Україні неможливий без ретельного вивчення теоретичних аспектів кредитної та фінансової діяльності комерційних банків, оволодіння іноземним досвідом. Системний підхід дозволить нашій країні розробити оптимальний режим валютних операцій, зміцнити обмінний курс національних грошей і стимулюватиме інноваційно-інвестиційний процес для прискорення економічного зростання.

ВИСНОВКИ

Результати аналізу стану та прогнозу розвитку валютного ринку України свідчать про необхідність кардинальних змін - запровадження цілого ряду законодавчих, регуляторних та інших заходів для вирішення поточних проблем розвитку валютного ринку, інвестиційних процесів економіки країни та забезпечення інтеграції в систему світового ринку. Як результат, можна сказати, що перспективи України на міжнародному валютному ринку з фінансової точки зору є негативними. Зменшення валютних резервів, збільшення кредитної заборгованості, девальвація гривні, висока інфляція - всі ці показники і так властиві українській економіці, тому варто дотримуватись вище зазначених рекомендацій . У зв'язку з тим, що Україна співпрацює з МВФ і отримує транші кредиту, національний валютний і валютний ринок України в цілому стабілізувався, а також з'явилися інші позитивні зміни в українській економіці. Також Національний банк України запровадив низку стабілізаційних заходів на світовому валютному та валютному ринках України, що також є досить важливим чинником для подальшого функціонування та розвитку валютного ринку України. Поліпшення функціонування валютного ринку України може бути досягнуто шляхом:

- зниження рівня доларизації української економіки через підвищення привабливості гривневих активів;
- удосконалення існуючих правил для учасників ринку та дотримання чітких принципів і процедур;
- удосконалення структури внутрішнього ринку з урахуванням міжнародної практики та запровадження нових видів міжнародних платежів;
- забезпечення стабільності нормативної бази НБУ;
- посилення роботи з моніторингу валютних ризиків, вдосконалення механізмів контролю та протидії спекуляції, застосування процедур

запобігання валютним ризикам та запобігання утворенню інших дисбалансів, пов'язаних зі здійсненням капітальних операцій в іноземній валюті;

- стимулювання експорту та стабілізації платіжного балансу;

- оптимізація механізмів взаємоз'язку між попитом на національну та іноземну валюту, яка повинна забезпечити рух потоків гривні насамперед до реального сектору економіки, що повинен бути інструментом фінансової політики.

Таким чином, реалізація Національним банком України валютної політики і забезпечення стійкості грошового обігу повинні передбачати вдосконалення законодавчої та нормативно-правової бази, регулюючої валютний ринок, перехід до більш гнучкої системи курсоутворення, формування інституту валютних маркет-мейкерів, розширення спектру використовуваних інструментів хеджування валютних ризиків, а також зниження рівня доларизації внутрішнього ринку за рахунок вдосконалення платіжних інструментів та механізмів. Особливу увагу в подальших дослідженнях варто приділити питанням застосування інструментів управління валютними ризиками та спрощення механізмів роботи з ними.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Корнєєв В. В. Фінансові посередники як інститути розвитку : монографія. Київ: Основа, 2007. 192 с.
2. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції [Текст] : навч. посіб. / К. Ф. Ковальчук, Д. Є. Козенков, Ю. Г. Момот. – К. : ЦУЛ, 2016. – 149 с. – Режим доступу:
3. [http://library.tneu.edu.ua/images/stories/zmist/2015/літм/Міжнародні кредитно_розрахункові_та_валютні_операції._Ковальчук.pdf](http://library.tneu.edu.ua/images/stories/zmist/2015/літм/Міжнародні_кредитно_розрахункові_та_валютні_операції._Ковальчук.pdf).
4. Жук А. Грошова складова фінансової безпеки України / А. Жук [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2015>.
5. Хіміч І. Валютний ринок України: оцінка тенденцій і основних антикризових заходів стабілізаційної політики [Електронний ресурс] / Ірина Хіміч, Наталія Юрик, Ірина Котовська // Соціально-економічні проблеми і держава. - 2018. - вип. 1 (18). - С. 149-165.
6. Рибаченко К.В. Моделювання стану валютного ринку України [Електронний ресурс] / К.В. Рибаченко. - Режим доступу: <http://www.nbuuv.gov.ua>
7. Smith, M. (2018). A Real Options Approach To Evaluating Agricultural Investments Under Uncertainty: When To Get In And Out Of Sugarcane Production. SocioEconomic Challenges, 2(1), 21-34. DOI: 10.21272/sec.2(1).21-34.2018
8. Bhowmik, D. (2018). An Econometric Analysis of World GDP Share of India during 1960-2015. SocioEconomic Challenges, 2(1), 40-55. DOI: 10.21272/sec.2(1).40-55.2018
9. Береславський А. Незбалансованість валютного ринку України. Бюлетень Національного банку України. 2013. № 3. С. 3-9.
10. Prince, T. (2017). Behavioral Finance and the Business Cycle. Business Ethics and Leadership, 1(4), 28-48. DOI: 10.21272/bel.1(4).28-48.2017
11. F. D. Tommaso. (2018). How Public R&D Funding Can Be Profitable in Europe and in International Financial Markets? Financial Markets,

- Institutions and Risks, 2(4), 13-19. DOI: [http://doi.org/10.21272/fmir.2\(4\).13-19.2018](http://doi.org/10.21272/fmir.2(4).13-19.2018)
- 12.F. D. Tommaso. (2018). What are the Costs and Benefits of a International Corporate Governance Reregulation? *Financial Markets, Institutions and Risks*, 2(3), 62-67. DOI: 10.21272/fmir.2(3).62-67.2018.
- 13.He, Shuquan (2019). Competition among China and ASEAN-5 in the US Market: A New Extension to Shift-Share Analysis. *SocioEconomic Challenges*, 3(4), 129-137. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(4\).129-137.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(4).129-137.2019)
- 14.Yoshimori, M. (2019). Shadow Exchange Rates – Changing the Winds with Headwinds and Tailwinds. *SocioEconomic Challenges*, 3(2), 78-88. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(2\).78-88.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(2).78-88.2019)
- 15.Мещеряков А. А., Сопотян С. В. Проблеми розвитку валютного ринку України в контексті фінансової безпеки [Електронний ресурс]. - Режим доступу:http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbisvamsue_2014_18.
- 16.Vasilyeva, T., Kozyriev, V. (2017). Scientific and methodical approaches to determining the center-orientation of financial conglomerates with the factor and cluster analysis. *Business Ethics and Leadership*, 1(1), 5-15. Doi: 10.21272/bel.2017.1-01
- 17.Jaswal, I., Narayanan, B. (2017). Trade impact of SADC-India FTA on textiles and clothing sectors. *Business Ethics and Leadership*, 1(2), 20-30. Doi: 10.21272/bel.1(2).20-30.2017
- 18.Lieonov, S., Didenko, I. (2017). Assessment of demand, supply and equilibrium price on the deposit market of Ukraine. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 1(1), 5-13. [http://doi.org/10.21272/fmir.1\(1\).5-13.2017](http://doi.org/10.21272/fmir.1(1).5-13.2017).
- 19.Williams, G., Kotliarevskiy, O. (2017). Forecasting the price dynamics in the markets – benchmark prices (using the example of the interbank credit market and the bond market). *Financial Markets, Institutions and Risks*, 1(2), 50-59. [http://doi.org/10.21272/fmir.1\(2\).50-59.2017](http://doi.org/10.21272/fmir.1(2).50-59.2017).

20. Vieriezubova, T., Levchenko, V. (2017). Openness of the insurance market for foreign entities: methodology and experience of Ukraine. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 1(2), 87-95. [http://doi.org/10.21272/fmir.1\(2\).87-95.2017](http://doi.org/10.21272/fmir.1(2).87-95.2017).
21. Didenko I., Hammadi H. (2017). Demand Forecast, Supply and Equilibrium Price on the Deposit Market: Methodology and Experience of Ukraine. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 1(3), 34-43. DOI: [http://doi.org/10.21272/fmir.1\(3\).34-43.2017](http://doi.org/10.21272/fmir.1(3).34-43.2017)
22. Goncharenko, T., Lopa L. (2020). Balance Between Risk And Profit In The Context Of Strategic Management: The Case Of Ukrainian Banks. *SocioEconomic Challenges*, 4(1), 111-121. [http://doi.org/10.21272/sec.4\(1\).111-121.2020](http://doi.org/10.21272/sec.4(1).111-121.2020)
23. Weldeslassie, H. A., Vermaak, C. (2019). Do Micro-Credits Work As An Effective Anti-Poverty Pro-gram For Poverty Eradication? Evidence From Ethiopia. *SocioEconomic Challenges*, 3(2), 31-53. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(2\).31-53.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(2).31-53.2019)
24. Obidjon, G. Zakharkin, O., Zakharkina, L. (2017). Research of innovation activity influence on return of stocks in industrial enterprises. *SocioEconomic Challenges*, 1(2), 80-102. DOI: 10.21272/sec.1(2).80-102.2017.
25. Jiang, Yu., Wang, G. (2017). Monetary Policy Surprises and the Responses of Asset Prices: An Event Study Analysis. *SocioEconomic Challenges*, 1(3), 22-44. DOI: 10.21272/sec.1(3).22-44.2017
26. Awujola, A., Iyakwari, A. D. B., Bot, R. E. (2020). Examination Of The Relationship Between Oil Price Shock And Macroeconomic Variables In Nigeria. *SocioEconomic Challenges*, 4(1), 102-110. [http://doi.org/10.21272/sec.4\(1\).102-110.2020](http://doi.org/10.21272/sec.4(1).102-110.2020)
27. Al. K. Chakrawal, P. Goyal. (2018). Performance Measurement and Management in Public Enterprises in India: A Case Study of NTPC.

- Financial Markets, Institutions and Risks, 2(3), 28-37. DOI: 10.21272/fmir.2(3).28-37.2018
28. Khan K., Qingyang W., Khurshid A. (2017). Causal Relationship between Monetary Policy and the Stock Market: a Bootstrap Rolling Window Approach. Financial Markets, Institutions and Risks, 1(4), 5-15. DOI: [http://doi.org/10.21272/fmir.1\(4\).5-15.2017](http://doi.org/10.21272/fmir.1(4).5-15.2017)
29. Weldeslassie, H., Gouder, S., Sheik, M., Booth, R. (2019). Impacts of Stock Market Performance on Firms' Growth: With Reference to South Africa. Financial Markets, Institutions and Risks, 3(1), 50-62. [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(1\).50-62.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(1).50-62.2019).
30. Makiyan, S. N., Alibeiki, H. (2017). Macroeconomic indices and capital market: evidence from Tehran Stock Market. SocioEconomic Challenges, 1(2), 19-26. Doi: 10.21272/sec.1(2).19-26.2017.
31. Валютні ринки та валютні операції. Реферат <https://osvita.ua/vnz/reports/international-relations/19311/>
32. Функціонування валютного ринку в Україні <https://works.doklad.ru/view/cIRkLd4rn3g.html>
33. Круглицька О. В. «Валютний ринок: теоретичні засади функціонування та проблеми розвитку в Україні»с. 43-44 - (2017р.)
34. [Електронний ресурс]. - Режим доступу <https://bank.gov.ua/ua/document/download?docId=85227208>
35. Козакевич О. Р «ВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ПОТОЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ» с.27 - 2016р.
36. Науковий вісник НУБІП України. Серія: економіка, аграрний менеджмент, маркетинг: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Economica/article/view/8171>
37. Показники валютного ринку України на 2015-2018 роки. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсів: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080.

- 38.Золотовалютні резерви України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/assets/>.
- 39.Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>. Проблеми розвитку валютного ринку України в контексті фінансової безпеки: НТТР
- 40.Міжнародний валютний ринок. Мінфін[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/exchange/world/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Annotation

Honchar A. E. The foreign exchange market of Ukraine as a component segment of the world financial market. - Qualifying bachelor's thesis. Sumy State University, Sumy, 2020.

Qualifying bachelor's thesis is devoted to the study of the functioning of the foreign exchange market in the context of the global financial market. The analysis of the state and dynamics of the world currency market and the currency market of Ukraine as its component is carried out, the problems and shortcomings of their functioning are determined. The main directions of solving and improving state regulation in the field of currency relations of Ukraine on the basis of studied foreign and domestic practices are developed.

Key words: world currency market, financial market, currency market of Ukraine, currency market integration, currency operations, currency market dynamics, currency risk, currency regulation, currency relations.

Анотація

Гончар А. Є. Валютний ринок України як складовий сегмент світового фінансового ринку. – Кваліфікаційна бакалаврська робота. Сумський державний університет, Суми, 2020.

Кваліфікаційна бакалаврська робота присвячена дослідженню функціонування валютного ринку у контексті світового фінансового ринку. Проведено аналіз стану та динаміки світового валютного ринку та валютного ринку України як його складової, визначені проблеми та недоліки їх функціонування. Розроблено основні напрямки вирішення та покращення державного регулювання у сфері валютних відносин України на основі вивчених зарубіжних та вітчизняних практик.

Ключові слова: світовий валютний ринок, фінансовий ринок, валютний ринок України, інтеграція валютного ринку, валютні операції, динаміка валютного ринку, валютний ризик, валютне регулювання, валютні відносини.